

Kysymykset

Kysymyksiä valinnanvapauslain tavoitteista

Kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvien kustannuksien kasvua 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä. Valinnanvapauslain tarkoituksena on edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden mahdollisuuksia valita palveluntuottaja, parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua sekä vahvistaa palvelujärjestelmän kannusteita kustannusvaikuttavaan toimintaan ja jatkuvaan kehittämiseen.

1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lausuttavana oleva lakiehdotus parantaa sosiaali- ja terveystalouden saatavuutta. Mikäli kansalaiset käyttävät valinnanvapauttaan ja palvelutarjontaa syntyy riittävästi eri alueille markkinoiden synnyttämiseksi, on mahdollista, että terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat. Palveluiden yhdenvertaista saatavuutta koko Suomessa ei nykyisellä esitykselläkään kuitenkaan kyetä varmistamaan.

2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

- a. kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lakiesitys edistää asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihinsa luomalla edellytykset palveluntuottajan valinnalle.

3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin

- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Mikäli palvelutarjontaa syntyy riittävästi, asiakas voi valita omaan tilanteeseensa sopivan palvelun. Esityksen avulla ei voida taata palvelutarjonnan syntymistä kaikille alueille, mutta niillä alueilla, joilla laajapohjainen markkinatarjonta jää puutteelliseksi, voidaan maakuntien oman palvelutuotannon avulla varmistaa palveluiden riittävä saatavuus.

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Mikäli 5 §:ssä ja 34 §:ssä säädetty asiakassuunnitelma ja siihen liittyvä järjestelmä toimii suunnitellusti, asiakkaan mahdollisuudet saada yhteen sovitettuja palveluita paranevat. Mikäli asiakassuunnitelmat eivät toimi suunnitellusti, lakiehdotus ei muuta nykytilannetta.

5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palvelujen integraatio on lakiehdotuksessa edelleen ongelma. Maksusetelijärjestelmän poistaminen esityksestä on helpottanut tilannetta, mutta integraation toimivuus ei vielä näytä todennäköiseltä. Asiakassuunnitelma saattaa parantaa vertikaalista integraatiota, mutta horisontaalinen integraatio voi muodostua ongelmaksi asiakkaan vaihtaessa palveluntuottajaa.

6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maksusetelin poistaminen ja erityisesti maakunnan liikelaitoksen palvelutuotannon mahdollistaminen ovat merkittävästi parantaneet maakunnan työkaluja toteuttaa järjestämisvastuutaan.

7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lakiesitys kannustaa palveluinnovaatioiden kehittämiseen ja toimintatapojen muuttamiseen. Toimintatapojen muuttaminen on välttämätöntä erityisesti maakunnille, joiden on kehitettävä uudenlainen markkinaohjausjärjestelmä. Myös kansalaisten uudet toimintatavat mahdollistuvat valinnanvapauden myötä. Palveluntuottajia uusi järjestelmä kannustaa kehittämään kustannustehokkaampia palveluita ja kokonaisvaltaisempia palveluketjuja.

8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapausjärjestelmä ei tuo kustannussäästöjä, vaan se todennäköisesti lisää kustannuksia entisestään. Samalla järjestelmä kuitenkin edistää kansalaisten itsemääräämisoikeutta ja luo mahdollisuudet palveluiden paremmalle saatavuudelle.

Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista

9. **Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa** säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista.

9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelut käsittävä tuotanto ei yksin riitä takaamaan palvelujen yhdenvertaista saatavuutta kaikissa olosuhteissa, mutta se parantaa saatavuutta ja on välttämätön edellytys järjestelmän toimivuudelle. Maakunnan tulee voida tuottaa palveluita itse, jotta se voi konkreettisesti vaikuttaa palveluiden saatavuuteen ja järjestämisvastuun toteutumiseen.

9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva**
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

Pykälään 18 kirjattua muotoilua pidetään sopivana. Minimitason määrittelyn kautta turvataan maakunnan asukkaiden yhdenvertaisuus sekä palvelujen saatavuus ja saavutettavuus eri puolilla palvelun tarjoajasta riippumatta. Lakiehdotuksen muotoilu jättää maakunnan päätettäväksi eri erikoisalojen konsultaatio- ja avovastaanottopalvelujen vähimmäislaajuuden siten, että se vastaa maakunnan asukkaiden palvelutarpeisiin kullakin alueella.

9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva**
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

Pykälään 18 kirjattua muotoilua pidetään sopivana. Minimitason määrittelyn kautta turvataan maakunnan asukkaiden yhdenvertaisuus sekä palvelujen saatavuus ja saavutettavuus eri puolilla palvelun tarjoajasta riippumatta. Lakiehdotuksen muotoilu jättää maakunnan päätettäväksi eri erikoisalojen konsultaatio- ja avovastaanottopalvelujen vähimmäislaajuuden siten, että se vastaa maakunnan asukkaiden palvelutarpeisiin kullakin alueella.

9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

- a. **kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

- a. **kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. **ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

37 § ei ole tarkoituksenmukaista säätelyä ja se tulee poistaa lakiesityksestä. Ajatus lähellä tarjottavista palveluista on sinänsä kannatettava, mutta maakunnan liikelaitoksen työntekijöiden jalkauttaminen suoran valinnan palveluita tarjoaviin yrityksiin asettaa palveluntarjoajat eriarvoiseen asemaan ja vääristää kilpailua. Lähellä tarjottavien palveluiden toteutusmekanismit tulee jättää maakuntien omaan harkintaan.

10. **Lakiluonnoksen 4 luvussa** säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos.

10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

- a. **kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

- a. **kyllä**

- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

11. **Lakiluonnoksen 5 luvussa** säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva**
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

1 momentin 5 kohta (sosiaalihuoltolaissa tarkoitettu vammaisten henkilöiden työtoiminta) tulee jättää henkilökohtaisen budjetin piiriin kuuluvaksi palveluksi.

11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

- a. kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Taloudellisiin näkökohtiin ja palvelukokonaisuuksien toimivuuteen perustuva harkinta asiakassetelillä maksettavien palveluiden käyttöönotossa on hyvä ja riittävä rajaus.

11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

- a. kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

11e. Turvaako asiakasetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämismääräysten toteuttamisen näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palveluntuottajat ovat velvollisia noudattamaan asiakassuunnitelmaa, jonka avulla maakunta voi ohjata palveluita asiakkaan tarpeen mukaiseksi. Jos integraatiossa ei ilmene ennakoimattomia ongelmia, asiakassuunnitelma riittää ohjaamaan palveluiden tuottamista asiakkaan kannalta tehokkaalla tavalla.

12. **Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin** henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

13. **Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin** asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakkaiden neuvonta ja ohjaus on kriittinen osa valinnanvapausuudistusta. Uusi järjestelmä saattaa näyttäytyä monimutkaisena kansalaisille, jolloin tiedotuksen ja henkilökohtaisen neuvonnan merkitys korostuu. Asiakassuunnitelma on tarkoituksenmukainen tapa järjestää asiakkaan palvelutarpeet yhteen suunnitelmaan, jota kaikkien palveluntarjoajien on noudatettava. Jos asiakassuunnitelmaa ei kyetä hyödyntämään, nykytilanteen integraatio-ongelmat eivät ratkea.

14. **Lakiluonnoksen 8 luvussa** säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä.

14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. **kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämismenettelyjen toteuttamiseen.

- a. **kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. **kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

15. **Lakiluonnoksen 9 luvussa** säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. **kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

16. **Lakiluonnoksen 10 luvussa** säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

- a. **kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. **kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kannustinperusteisissa korvauksissa valtioneuvosto säilyttäisi asetuksenantovaltuuden, jolla se voisi määrätä kannustinperusteisten korvausten määrästä sekä korvauksen perusteena olevista mittareista. Tämä valtuus heikentää maakuntien itsehallintoa ja harkintaa.

16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

- a. **kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

17. **Lakiluonnoksen 12 luvussa** säädettäisiin lain voimaantulosta.

17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakasseteli tulee ottaa käyttöön heinäkuussa 2020. Tämä aikataulu jättää vain 6 kuukauden siirtymäajan maakunnille asiakassetelin käyttöönottoon. Siirtymäaika saattaa olla liian lyhyt erityisesti sellaisissa maakunnissa, joihin riittäviä markkinoita ei ole muodostunut.

17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Monilla alueilla pääsy hammashoitoon on vaikeampaa kuin muihin terveystalouteihin ja odotusajat ovat pitkiä. Siirtymäaikana tilanne ei suoranaisesti muutu.

17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystaloutien yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

- a. kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Pienten toimijoiden edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina on turvattu. Maakunnalla on lakiluonnoksen mukaan mahdollisuus päättää erikoisalojen vähimmäislaajuudesta palvelutarpeita vastaavaksi (mm. § 18:n sisältämän kirjauksen mukaan).

18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

3 miljardin säästötavoite on epärealistinen. Valinnanvapausjärjestelmä tulee todennäköisesti nostamaan kustannuksia, mutta se myös helpottaa palveluiden saatavuutta ja palveluihin pääsemistä.

19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Pohjois-Pohjanmaan liiton toiminta lakisäateisenä kuntayhtymänä lakkaa ja toiminta siirtyy Pohjois-Pohjanmaan maakunnalle.

20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen

24 § 1 momentin kohdat 5 ja 11 tulee poistaa.

37 § tulee poistaa kokonaan.